

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

19.06.2023

протокол № 08, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 19.06.2023 № 82

**ФІЛОСОФІЯ /
PHILOSOPHY**

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр»/	«bachelor»
Галузь знань	23 «Соціальна робота»/	«Social Work»
Спеціальність	232 «Соціальне забезпечення»/	« Social Welfare »
Освітня програма	«Соціальне забезпечення» /	« Social Welfare »

Розробник: Кокарча Юлія, кандидат політичних наук.

Гарант освітньої програми «Соціальне забезпечення» –
Мартінова Лілія, д-р. екон. наук, доц., заступник директора з
навчально-методичної роботи, професор кафедри економіки та міжнародних
відносин

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри права від 29.05.2023
протокол № 07; на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та
права від 13.06.2023 протокол № 06 .

Рецензенти:

Очеретяний Володимир, кандидат історичних наук, доцент кафедри
правового регулювання економіки і правознавства Вінницького
навчально-наукового інституту економіки ЗУНУ;

Штифурак Віра, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри
права ВТЕІ ДТЕУ.

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 29.06.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,56.
Обл.-вид. арк. 1,26. Тираж 2. Зам. № 324.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни.

Навчальна дисципліна «Філософія» є обов'язковою і базовою складовою гуманітарної освіти, метою якої є формування у студентів освітнього ступеня «бакалавр» філософської культури мислення; пізнання людиною навколишнього світу і самої себе; створення у людини цілісної картини світу; вироблення уміння застосовувати філософську методологію у практичній діяльності; розвинення самої здатності логічного мислення, вдосконалення гнучкості, ясності у розкритті його нових граней і можливостей; формування світоглядної орієнтації майбутніх спеціалістів у різних сферах сучасного життя, у тому числі і в торговельно-економічній сфері.

Оволодіння основами філософії є необхідним і визначальним у формуванні світогляду спеціаліста вищої кваліфікації. Адже світогляд – це не тільки сукупність загальних знань про світ, це також соціальні пріоритети та гуманістичні цінності – все те, що визначає вибір лінії поведінки особистості в житті, її відповідальне відношення до суспільства, до самої себе.

Завданням навчальної дисципліни «Філософія» у студентів освітнього ступеня «бакалавр» є:

- надання студентам цілісного уявлення про специфіку і зміст філософського знання, його проблематику, поняття та категорії;
- формування системного знання про історію зарубіжної та вітчизняної філософії, її сучасний стан і перспективи подальшого розвитку;
- розуміння того, що становлення та розвиток сучасної науки неможливий без філософії як теоретично-методологічної основи людського світобачення та світорозуміння;
- сприяння розвитку творчого мислення студентів, засвоєнню ними нових теоретичних досягнень у розвитку сучасної філософської думки;
- вироблення у студентів уміння критично аналізувати різного роду догми, стереотипи і шаблони;
- надання цілісного уявлення про процес правильного, аналітичного, критичного мислення та законів, яким воно підпорядковане;
- сприяння оволодінню студентами прийомів доведення та спростування під час дискусій;
- поєднання теоретичних положень з проблемами реальної дійсності, практичної діяльності майбутнього спеціаліста.

Кінцевим результатом навчання у студента повинне бути

сформоване постійне прагнення стимулювати своє креативне мислення на розумовий пошук наукової істини та вміння творчо використовувати отримані знання у соціально-політичній та професійній діяльності.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Філософія» для освітньої програми «Соціальне забезпечення» є формування комплексу компетентностей:

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Філософія» полягають:

РН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення.

РН 20. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Міждисциплінарні зв'язки. Програма з дисципліни «Філософія» упорядкована відповідно до анотації освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переведу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин/кредитів	з них			
		лекції	практичні заняття	самостійна робота студентів	
Тема 1. Філософія як специфічний тип знань	11	2	2	7	УО, Т
Тема 2. Світогляд як явище духовного життя суспільства	11	2	2	7	УО, Т
Тема 3. Філософія Стародавнього Сходу.	11	2	2	7	УО, СУН
Тема 4. Антична філософія.	11	2	2	7	УО
Тема 5. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.	11	2	2	7	УО, Т, СУН
Тема 6. Філософія Відродження.	11	2	2	7	УО, СУН
Тема 7. Філософія Нового часу.	11	2	2	7	УО, Т
Тема 8. Гносеологія. Філософія пізнання	11	2	2	7	УО, СУН
Тема 9. Діалектика – всезагальна теорія розвитку.	11	2	2	7	УО, КТ
Тема 10. Філософія моралі.	11	2	2	7	УО, Т
Тема 11. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.	10	2	2	6	УО, СУН, Т
Тема 12. Філософія соціальної відповідальності.	10	2	2	6	УО, Т
Тема 13. Філософія інклюзивності.	10	2	2	6	УО, СУН
Тема 14. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.	10	2	2	6	УО, Т
Тема 15. Цінності та їхня роль у житті суспільства.	10	2	2	6	УО, ОРСЗ
Тема 16. Філософія культури соціального впливу	10	2	2	6	УО, Т, ОРСЗ
Тема 17. Філософія цивілізації.	10	2	2	6	УО, Т
Разом	180/6	34	34	112	
Підсумковий контроль – екзамен					

Умовні позначення: УО – усне опитування; Т - тестування; СУН – система управління навчання MOODLE; КТ – комп’ютерне тестування; ОРСЗ – оцінка розв’язання ситуаційної задачі

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст дисципліни (теми програми)

Тема 1. Філософія як специфічний тип знань

Філософія як теоретичне ядро світоглядного знання. Природа філософського знання. Предмет, структура та основні функції філософії. Історія філософії – об'єктивний історичний процес розвитку світової філософської думки. Сутність, основні ознаки та характерні риси основних етапів становлення та розвитку світової філософії. Діалог концепцій, думок, поглядів як фактор розвитку філософського процесу.

Тема 2. Світогляд як явище духовного життя людства

Сутність, структура та історичні типи світогляду. Роль світогляду в формуванні духовного життя людства. Еволюція світогляду як відображення духовних потреб людства. Вплив релігійного світогляду на духовне життя людей. Світоглядні конфлікти та їх вплив на соціальне співжиття. Світоглядна толерантність і роль нею в побудові гармонійного суспільства. Філософський світогляд: вплив ідеологій на мислення і цінності людей. Взаємозв'язок світогляду і моралі: етичні аспекти духовного життя. Роль науки у формуванні світогляду та сприйнятті духовності. Місце мистецтва в світогляді і його вплив на людську душу. Політичний світогляд та його роль у формуванні суспільства та системи цінностей.

Тема 3. Філософія Стародавнього Сходу.

Філософсько-світоглядне значення проблеми «Схід-Захід» в її сучасному окресленні. Україна та українська культура в контексті проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій. Порівняльний аналіз вихідних особливостей західного та східного типів філософствуваття. Філософські ідеї Стародавньої Індії та їх сучасне значення. Сучасна оцінка вихідних філософських ідей буддизму. Сучасна оцінка основних ідей конфуціанства. Сучасна оцінка провідних ідей даосизму.

Тема 4. Антична філософія

Феномен античної філософії в європейській історії. Умови та чинники формування античної філософії. Значення ідей античної натурфілософії для сучасної філософії та науки. Оцінка ролі софістів в розвитку античної філософії та культури: позитивне та негативне в їх діяльності. Життя та філософська діяльність Сократа. Філософське вчення Платона. Вихідні ідеї філософії Арістотеля. Здобутки філософських шкіл пізньої античної філософії. Впливи античної філософії на розвиток української філософської думки та культури.

Тема 5. Західноєвропейська філософія Середньовіччя.

Основні причини зміни світоглядних орієнтирів при переході від античності до Середньовіччя. Східна та західна патристика: порівняльна характеристика. Сучасне значення провідних ідей християнської патристики. Вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі. Схоластика і містика як провідні напрями середньовіччя. Філософії тотожне та відмінне. Провідні ідеї розвинутої схоластики та їх історичне значення. Провідні ідеї розвинутої. Містики та їх роль у людському самоусвідомленні.

Тема 6. Філософія Відродження.

Суперечливий характер соціально-культурних та духовних процесів європейського Відродження. Вихідні ідеї філософії гуманізму та їх світоглядне значення. Вплив ідей італійського гуманізму на духовні процеси в Україні. Ренесансні неоплатонізм та натурфілософія про світобудову. Ренесансний скептицизм. Роль ренесансної філософії у формуванні європейської науки. Проблеми оцінки ролі епохи Відродження у розвитку європейської культури.

Тема 7. Філософія Нового часу.

Сутність та причини утвердження механістичного світогляду в Європі Нового часу. Мислення "здорового глузду" його філософська оцінка. Тлумачення пізнання в філософії Нового часу. Особливості методологічних позицій Ф. Бекона та Р.Декарта; їх роль у розробці ідейних засад науки. Філософія Нового часу про світобудову. Вчення Б. Паскаля про людину та її місце в світі. Філософські ідеї європейського Просвітництва.

Тема 8. Гносеологія. Філософія пізнання

Основні гносеологічні концепції в історії філософії. Агностицизм та його сучасні варіації. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Загальні рівні пізнання. Сутність та взаємозв'язок емпіризму та ірраціоналізму. Особливості та підрівні чуттєвого пізнання. Зміст розсудку. Відмінності формальної логіки у буденній та науковій свідомості. Раціональні методи пізнання. Категорійний рівень розуму як вищого рівня пізнання. Особливості, рівні і форми наукового пізнання. Основні методи наукового пізнання. Поняття істини. Практика як критерій істинності пізнання та критерій істинності самої практики.

Тема 9. Діалектика – всезагальна теорія розвитку

Діалектика як вчення про всезагальний розвиток. Історико-філософські форми діалектики. Поняття розвитку. Розвиток і саморозвиток. Всезагальність законів розвитку. Альтернативні концепції розвитку.

Основні принципи та закони діалектики. Сутність суперечності. Форми та способи розв'язання суперечностей.

Сутність та зміст категорій діалектики. Співвідношення категорій діалектики.

Тема 10. Філософія моралі.

Історичний розвиток філософських уявлень про мораль. Категорії моралі. Мораль та моральність. Поняття нігілізму. Абсолютизм та релятивізм у етиці. Формування моральності особистості. Людина як найвища цінність. Етична проблематика в економічній діяльності. Місце етики в сучасному світі.

Тема 11. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.

Філософія про феномен дозвілля. «Дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства.

«Мислення, спрямоване на творчість». Феномен творчості мовою філософії (філософська таїна творчості). «Перехід від небуття у буття» (Платон) як «формула» творчості.

Свідомість – творчість – діяльність. Види творчості. Наукова, технічна, художня, філософська творчість. Специфіка соціальної творчості.

Філософія мови сучасного західного світу: світ і людина як текст, людська свідомість як текст, мовні ігри, "лінгвістичні маски" тощо. Мова як засіб увійти у багатовимірний простір світу постмодерну.

Тема 12. Філософія соціальної відповідальності

Поняття соціальної відповідальності та її значення в сучасному суспільстві. Історичний розвиток поглядів на соціальну відповідальність: від благодійності до етичного підходу. Етичні принципи та цінності, що лежать в основі соціальної відповідальності. Взаємозв'язок між соціальною відповідальністю та сталим розвитком. Роль соціальної відповідальності в підтримці соціальної справедливості та боротьбі з нерівностями.

Вплив соціальної відповідальності на економічні процеси та бізнес-практики. Соціальна відповідальність та охорона довкілля: принципи сталого розвитку та збалансованого використання ресурсів. Роль соціальної відповідальності в побудові громадського довір'я та взаємодії між різними соціальними групами.

Виклики та перспективи розвитку соціальної відповідальності в епоху глобалізації та цифрової трансформації. Роль освіти та інформаційних технологій у поширенні та підтримці соціальної відповідальності.

Тема 13. Філософія інклюзивності

Поняття інклюзивності та її значення в сучасному суспільстві. Принципи та цінності, що лежать в основі інклюзивного підходу. Роль інклюзивності у побудові справедливого та рівноправного суспільства. Виклики та перешкоди на шляху до інклюзивності: стереотипи, дискримінація, соціокультурні бар'єри. Інклюзивне освітнє середовище: принципи, практики та переваги. Інклюзивна робоча сила та забезпечення рівних можливостей на ринку праці. Інклюзивне мистецтво та культура: розкриття творчого потенціалу всіх людей. Взаємодія між інклюзивними та неінклюзивними системами та інституціями. Важливість включення та участі всіх груп населення в процесі прийняття рішень та формування політик. Перспективи розвитку філософії інклюзивності у майбутньому та її роль у будівництві більш справедливого та гуманного світу.

Тема 14. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.

Філософська таємниця кохання та розмаїття його "визначень". Homo amans (Людина, що кохає). «Формула» кохання. Десоціалізоване «кохання» та соціалізовані «секс», «родина», «шлюб», «сексуальна розпуста» тощо.

Проблематика статі: виникнення та генеза. Жіночість та мужність, фемінінне (фемінність) та маскулінне (маскулінність). Приватне та публічне. Проблема першої (біологічні ознаки) та другої (соціальної) статі. Проблема змінювання статі. «Жіноче питання» в історії культури людства.

Історія «родини» в історії людства. Феномен проституції, гомосексуалізму й ін. Філософія кохання. Соціологія кохання. Фізіологія кохання. Чоловік та жінка у розмаїтті проявів психології кохання. «Кохання» у сучасному світі.

Філософські основи теорії гендеру. Гендер як соціальна стать. Гендер та соціальний статус. Гендерні ролі та стереотипи. Гендерні норми. Проблема гендерної ідентичності. Гендерна рівність та гендерна дискримінація. Гендерне насильство. Фемінізм. Українська гендерна культурологія (гендерні аспекти української культури).

Тема 15. Цінності та їхня роль у житті суспільства.

Поняття цінностей та їхній вплив на формування ідентичності та сприйняття світу в суспільстві. Роль цінностей у формуванні соціальних норм, нормативів та етичних стандартів поведінки. Взаємозв'язок між індивідуальними цінностями та колективними цінностями суспільства. Вплив цінностей на процеси взаємодії, спілкування та формування міжособистісних відносин. Роль цінностей у прийнятті рішень, пошуку цілей та напрямку розвитку суспільства. Взаємозв'язок між культурними цінностями, мистецтвом та ідентичністю народу. Зміна цінностей в історичному та культурному

контексті: традиції, модернізація, глобалізація. Роль освіти у формуванні та передачі цінностей в суспільстві. Вплив цінностей на політичні процеси, законодавство та правову систему суспільства. Рефлексія та критичний аналіз цінностей як шлях до особистого зростання та розвитку суспільства.

Тема 16. Філософія культури соціального впливу.

Поняття культури. Основні концепції культури. Культура як соціальне, матеріально-духовне явище. Конкретно-історичні типи існування культури. Феномени субкультури та контркультури.

Форми культури. Національне та загальнолюдське в культурі. Діалогічний характер культури. Культура як спосіб буття людини. Духовна культура як форма ціннісної єдності цивілізації. Людина як творець та творіння культури.

Тема 17. Філософія цивілізації.

Поняття цивілізації та її основні концепції. Історичні типи цивілізацій. Цивілізація та цивілізації. Сучасна світова цивілізація, її характерні особливості, протиріччя. Поняття, структура цивілізаційних основ розвитку сучасного людства. Інформаційне суспільство. Світова цивілізація – нова парадигма розвитку. Поняття футурології. Основні футурологічні концепції. Завдання переходу від технологічної до антропогенної цивілізації. Універсальна концепція сталого розвитку. Глобальність як сутнісна ознака сучасної цивілізації. Сутність, походження та основні типи глобальних проблем.

Структура навчальної дисципліни

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час здобувачі в (в год)
1	2	3
<p>Знати: характерні особливості філософської науки.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання у своїй професійній діяльності.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1. Філософія як універсальний тип знань.</p> <p>Лекція №1. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Особливості історичного виникнення філософії. Філософія і міфологія. Проблема визначення предмету філософії. Характерні риси філософського мислення. Співвідношення філософії (науки), ґрелігії та мистецтва. Структура та функції філософського знання. Провідні позиції у філософії. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24 Додаткові: 2-15</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформувати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p>	7
	<p>Практичне заняття № 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття світогляду, його сутність та структура. Історичні типи світогляду. Предмет, структура та функції філософії. Основне питання філософії, його дві сторони та їх рішення. Міфоепічні засади та релігійні основи філософії. 	2
<p>Знати: характерні особливості світогляду.</p> <p>Вміти: аргументовано захищати свою світоглядну позицію.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2. Світогляд як явище духовного життя людства</p> <p>Лекція №2. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Сутність, структура та історичні типи світогляду. Роль світогляду в формуванні духовного життя людства. Еволюція світогляду як відображення духовних потреб людства. Вплив релігійного світогляду на духовне життя людей. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1, 2</p>	2

1	2	3
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити. Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Як впливає світогляд на формування особистісної ідентичності та ціннісних орієнтацій людини? – Які фактори визначають розвиток та зміну світогляду в суспільстві? – Яким чином світоглядні конфлікти впливають на стан міжнаціональних та міжконфесійних 	7
	<p>Практичне заняття № 2. Питання 1. Світоглядні конфлікти та їх вплив на соціальне співжиття. 2. Світоглядна толерантність і роль нею в побудові гармонійного суспільства. 3. Філософський світогляд: вплив ідеологій на мислення і цінності людей.</p>	2
<p>Знати: характеристику Давньоіндійської, Давньокитайської філософії; особливості філософського періоду Стародавнього Сходу.</p> <p>Вміти: орієнтуватися у філософських течіях Стародавнього Сходу.</p>	<p>Тема 3. Філософія Стародавнього Сходу. Лекція №3 План лекції 1. Проблема "Схід-Захід" в сучасній філософії та культурології. 2. Особливості східного та західного типів філософствування. 3. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавньої Індії. 4. Канонічні джерела, провідні ідеї та напрями філософської думки Стародавнього Китаю. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 35 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити. Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні школи філософії і напрями існували в Стародавньому Сході? – Які цінності та принципи лежали в основі філософії Стародавнього Сходу? 	7

1	2	3
	<p>Практичне заняття № 3. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Значення проблеми співвідношення західного та східного типу цивілізацій для розуміння процесів суспільного життя та розвитку філософії: 2. Канонічні джерела Стародавньої Індії та їх світоглядні ідеї. 3. Філософські школи Стародавньої Індії. 4. Канонічні джерела Стародавнього Китаю та їх 	2
<p>Знати: характерні особливості філософського періоду Античності.</p> <p>Вміти: орієнтуватися у філософських вченнях Античності.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 4. Антична філософія.</p> <p>Лекція № 4. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття античної філософії. Етапи її розвитку та загальні особливості. 2. Розвиток ідей у натурфілософських ("фізичних") школах Стародавньої Греції. 3. Ідеї та представники високої класики в розвитку античної філософії. 4. Завершальний цикл розвитку античної філософії: школи, ідеї, представники. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p> <p>Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які були основні школи філософії в Античній Греції і Римі? – Які ключові концепції та ідеї представляли античні філософи? – Як впливала антична філософія на розвиток науки, політики та моральних цінностей в Античному світі? 	7
	<p>Практичне заняття № 4. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мілетська школа, натурфілософія Геракліта. 2. Атомістичний матеріалізм Демокрита. 3. Суб'єктивна діалектика Сократа. Онтологічні та гносеологічні проблеми філософії Платона. 5. Філософська система Аристотеля. Антична філософія Риму (стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм та неоплатонізм). Лукрецій Кар, Сенека. 	2

1	2	3
<p>Знати: характерні особливості філософського періоду Середньовіччя.</p> <p>Вміти: орієнтуватися у філософських вченнях Середньовіччя</p>	<p>Тема 5. Західноєвропейська філософія Середньовіччя. Лекція № 5. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни у світогляді під час переходу від античності до європейського Середньовіччя. 2. Вихідні ідеї середньовічної патристики. Місце філософії у духовному житті Середньовіччя. 3. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15</p> <p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити. Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні характеристики властиві західноєвропейській філософії Середньовіччя? – Які були ключові школи та напрями в філософії Середньовіччя? – Які були взаємозв'язки між релігією та філософією в Середньовіччі? <p>Практичне заняття №5. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Середньовічна філософія Західної Європи. 2. Схоластика як особливий тип культури. 3. Тома Аквінський (томізм): вчення про Бога, світ і людину; теорія подвійної істини. 4. Філософська полеміка номіналізму та реалізму. 	<p>2</p> <p>7</p> <p>2</p>
<p>Знати: історичні етапи становлення світоглядних позицій доби Відродження</p> <p>Вміти: аргументовано захищати свою позицію стосовно вчень епохи Відродження</p>	<p>Тема 6: Філософія Відродження. Лекція №6. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття "Відродження" і характерні риси духовного життя цієї доби. 2. Провідні напрями ренесансного філософствування: гуманістичний антропологізм, платонізм і натурфілософія. 3. Філософські ідеї пізнього Відродження. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	<p>2</p>

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p> <p>Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні ідеї та цінності передбачала філософія Відродження? – Які були основні філософські школи та представники Відродження? – Які впливові зміни приніс розвиток філософії Відродження в суспільство, науку та мистецтво? <p>Практичне заняття №6 Питання 1. Епоха Відродження в історії Європи: загальна характеристика духовного життя. 2. Провідні ідеї та основні представники ренесансного гуманізму. 3. Особливості ренесансного неоплатонізму та натурфілософії. 4. Філософські ідеї пізнього Відродження.</p>	7
<p>Знати: історичні етапи становлення світоглядних позицій доби Нового часу</p> <p>Вміти: аргументовано захищати свою позицію стосовно вчень епохи Нового часу</p>	<p style="text-align: center;">Тема 7: Філософія Нового часу.</p> <p>Лекція №7. План лекції 1. Панорама соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості розвитку філософії. 2. Методологічні пошуки Ф. Бекона та Р. Декарта. 3. Теорія пізнання Т.Гоббса та Дж. Локка. Скептицизм П.Бейля та Д. Юма. 4. Б. Спіноза та Г. Лейбніц - тотожність і відмінність їх вчень про субстанцію.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p> <p>Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні особливості і риси характеризують філософію Нового часу? – Які філософські школи та напрямки з'явилися в період Нового часу? 	7

1	2	3
	<p>Практичне заняття №7. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> Філософія Нового часу. Матеріалістичний емпіризм Ф.Бекона. Матеріалізм, метафізика та механіцизм Т. Гоббса. Раціоналізм, дуалізм, вчення про метод Р.Декарта і пантеїзм Б. Спінози (його вчення про субстанцію); Сенсуалізм, емпіризм Дж. Локка, його вчення про первинні та вторинні якості. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі і Д. Юма. 	2
<p>Знати: сторони пізнавального процесу, їх форми.</p> <p>Вміти: застосовувати знання даної теми у своїй професійній діяльності, в удосконаленні свого професіоналізму, у захисті своєї світоглядної позиції</p>	<p>Тема 8: Гносеологія. Філософія пізнання Лекція №8. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> Основні принципи пізнавальної діяльності. Суб'єкт і об'єкт процесу пізнання. Чуттєва та раціональна сторони пізнання, їх форми. Істина і заблудження. Основні характеристики істини. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити. Питання для самоперевірки: – Які основні питання та проблеми вивчає гносеологія, філософія пізнання? – Які основні теорії та підходи до пізнання розроблені в історії філософії? – Які фактори впливають на процес пізнання та які обмеження можуть виникати у пізнанні людини?</p> <p>Практичне заняття №8. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> Основні принципи пізнавального процесу, його сутність та структура. Проблема істини у філософії та науці. Гносеологічний статус практики, її форми, структура та основні функції. Практика як основний критерій істинності знання. Основні методи і форми наукового пізнання. 	2

1	2	3
<p>Знати: зміст основних структурних елементів діалектики.</p> <p>Вміти: застосовувати діалектику як методологію наукового пізнання і практичної діяльності.</p>	<p>Тема 9. Діалектика – всезагальна теорія розвитку. Лекція № 9. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Метафізика як вчення про незмінні основи світу. 2. Діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура. 3. Закон єдності та боротьби протилежностей. 4. Закон взаємопереходу кількісних та якісних змін. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення на практичному. Вивчаючи філософські словники, енциклопедії та підручники треба сформулювати свій власний словник філософських термінів, понять і категорій, визначення яких необхідно вивчити.</p> <p>Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні принципи та ідеї лежать в основі діалектики як всезагальної теорії розвитку? – Які ключові поняття та протиріччя використовуються в діалектиці для пояснення процесів розвитку? – Як діалектика впливає на розуміння соціальних, культурних та природних явищ, а також на філософський підхід до вивчення реальності? 	<p>2</p> <p>7</p>
	<p>Практичне заняття №9. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття розвитку. Метафізична і діалектична концепції розвитку: <ol style="list-style-type: none"> а) метафізика як вчення про незмінні основи світу. Метафізичні образи розвитку: релятивізм, еkleктика, софістика, скептицизм та догматизм; б) діалектика як вчення про розвиток і спосіб мислення, її сутність та структура; в) історико-філософські форми діалектики; г) об'єктивна і суб'єктивна діалектика. 2. Закон єдності та боротьби протилежностей – суть, ядро діалектики: <ol style="list-style-type: none"> а) протиріччя як джерело руху і розвитку; б) види протиріч. 3. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін 4. Закон заперечення заперечення. Діалектичне та метафізичне розуміння заперечення. 	<p>2</p>

1	2	3
<p>Знати: основні принципи та категорії моральної свідомості; відмінності етики та етикету.</p> <p>Вміти: чітко розрізняти цінність та істину; вміти використовувати отримані знання з даної теми у стосунках з іншими людьми.</p>	<p align="center">Тема 10: Філософія моралі.</p> <p>Лекція №10. План лекції Історичний розвиток філософських уявлень про мораль. Категорії моралі. Мораль та моральність. Поняття нігілізму. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <hr/> <p>Самостійна робота студентів. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на «дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства. Питання для самоконтролю: – Які основні питання вивчає філософія моралі? – Які основні етичні теорії і підходи розвинулися в історії філософії моралі? – Які основні фактори та принципи впливають на формування моральних цінностей та розуміння добра і зла в суспільстві?</p> <hr/> <p>Практичне заняття №10. Питання 1. Абсолютизм та релятивізм у етиці. 2. Формування моральності особистості. 3. Людина як найвища цінність. 4. Етична проблематика в економічній діяльності.</p>	<p align="center">2</p> <hr/> <p align="center">7</p> <hr/> <p align="center">2</p>
<p>Знати: структуру суспільства і концепції його походження.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання для формування активної життєвої позиції.</p>	<p align="center">Тема 11. Філософія та сучасний світ: філософія дозвілля, творчості, мови.</p> <p>Лекція № 11. План лекції 1. Філософія про феномен дозвілля. 2. «Дозвілля» у культурі, економіці, релігії, соціальній та індивідуальній психології людства. 3. Поняття діяльності; структура, типи та форми діяльності. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	<p align="center">2</p>

1	2	3
	<p>Практичне заняття №12. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Аналіз етичних проблем у сучасному суспільстві. 2. Дослідження соціально відповідального бізнесу. 3. Розробка особистої соціальної відповідальності. 	2
<p>Знати: поняття інклюзивності; філософські аспекти інклюзивності та приклади такого процесу в суспільстві;</p> <p>Вміти: аналізувати та оцінювати суспільні події, політику країни щодо інклюзивності в соціальній взаємодії.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 13. Філософія інклюзивності</p> <p>Лекція № 13. План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інклюзивність як філософський підхід, який пропагує рівність та участь всіх людей в суспільстві. 2. Філософські концепції, які входять основу інклюзивності. 3. Практичні аспекти інклюзивності. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15</p> <p>Самостійна робота студентів. При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на визначення поняття, основні характеристики процесу інклюзивності. Питання для самоперевірки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Що означає інклюзивність і чому вона важлива для суспільства? – Які філософські основи лягли в основу інклюзивності? – Назвіть приклади практичних заходів, спрямованих на реалізацію інклюзивності в освітній та 	2
<p>Знати: історію філософських думок про кохання; основи теорії гендеру;</p> <p>Вміти: застосовувати навички критичного аналізу та оцінки</p>	<p>Практичне заняття №13. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія соціокультурної інклюзії. 2. Теорія прав людини та інклюзивність. 3. Роль критичного мислення у розборі соціальних нерівностей та стереотипів. <p style="text-align: center;">Тема 14. Філософія кохання (статі), філософські основи теорії гендеру.</p> <p>Лекція № 14 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософська таємниця кохання та розмаїття його «визначень». 2. Десоціалізоване «кохання» та соціалізовані «секс», «родина», «шлюб», «сексуальна розпуста» тощо. 3. Філософські основи теорії гендеру. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	2

1	2	3
	<p>Самостійна робота студентів. При вивченні даної теми на основі рекомендованої літератури підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на з'ясування гендерної рівності/нерівності в суспільстві. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>гендер, стать, фемінізм, кохання.</i></p> <p>Практичне заняття №14. Питання 1. Проблематика статі: виникнення та генеза. 2. Філософія кохання. Соціологія кохання. 3. Чоловік та жінка у розмаїтті проявів психології кохання. 4. Гендер як соціальна стать.</p>	6
<p>Знати: визначення та типи цінностей; науку по цінності; роль цінностей в житті індивіда;</p> <p>Вміти: критично мислити та аналізувати цінності в суспільстві; співпрацювати та розуміти інші цінності.</p>	<p>Тема 15. Цінності та їх роль у житті суспільства. Лекція №15 План лекції 1. Визначення та типи цінностей. 2. Аксиологія – наука про цінності. 3. Формування цінностей в індивіда. 4. Роль цінностей у суспільстві. Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану практичного заняття для їх всебічного обговорення. Звернути увагу на сутність і важливість цінностей в житті людини та суспільства. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>аксиологія; індивідуальні, колективні, моральні та культурні цінності.</i> Питання для самоконтролю: Які фактори впливають на формування наших цінностей? Як цінності впливають на наші рішення та поведінку в суспільстві?</p> <p>Практичне заняття №15. Питання 1. Дослідження власних цінностей. 2. Впровадження ціннісних дискусій і дебатів. 3. Розробка етичних сценаріїв та вирішення етичних дилем. 4. Розвиток навичок критичного мислення та аналізу цінностей.</p>	2
		6
		2

1	2	3
<p>Знати: сутність культури, її структуру і функції.</p> <p>Вміти: застосовувати отримані знання для обґрунтування своєї соціально-політичної позиції.</p>	<p>Тема 16. Філософія культури соціального впливу.</p> <p>Лекція №16 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як суспільне явище, її сутність, структура та функції. 2. Конкретно-історичні типи існування культури. 3. Класове, національне та загальнолюдське в культурі. 4. Людина як творець та творіння культури. Ідеал культурної людини. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p> <p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій підготувати питання плану семінарського заняття для їх всебічного обговорення на семінарі. Звернути увагу на суттєві відмінності Західного і Східного типів культур. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. До даної теми потрібно знати визначення таких понять: <i>духовна культура, контркультура, культура, масова культура, матеріальна культура, субкультура.</i> Питання для самоконтролю: – Як соціальна культура впливає на формування індивідуальних і групових ідентичностей? – Як соціальний вплив культури визначає наші цінності, переконання та спосіб життя?</p> <p>Практичне заняття №16. Питання 1. Поняття культури. Культура як засіб та форма б'єктивації людської свідомості. 2. Предметна і особистісна форми існування культури. 3. Спадкоємність та новаторство у розвитку культури. 4. Культура як спосіб буття людини.</p>	<p>2</p> <p>6</p> <p>2</p>
<p>Знати: сутність суспільного прогресу, його об'єктивні критерії та історичні типи.</p> <p>Вміти: аналізувати цивілізаційні процеси сучасності.</p>	<p>Тема 17. Філософія цивілізації.</p> <p>Лекція №17 План лекції</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Цивілізація як певний стан функціонування суспільства, її основні ознаки. 2. Співвідношення цивілізації і культури. Конкретно-історичні типи цивілізації. 3. Поняття суспільного прогресу, його сутність та проблема пошуку об'єктивних критеріїв; історичні типи суспільного прогресу. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1-17, 20, 24, 32 Додаткові: 2-15 Інтернет-ресурси: 1-2</p>	<p>2</p>

1	2	3
	<p>Самостійна робота студента. На основі рекомендованої літератури та конспекту лекцій проаналізувати місце і роль України у сучасному цивілізаційному процесі. Підготуватися до тестових завдань з даної теми. При вивченні даної теми потрібно знати визначення таких понять: глобальність, майбутнє, суспільний прогрес, цивілізація. Питання для самоконтролю:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Які основні питання вивчає філософія цивілізації? – Які основні підходи та теорії розвинулися в філософії цивілізації? – Які фактори визначають розвиток та характеристики цивілізацій, і як це впливає на наше розуміння суспільства, культури та історії? 	6
	<p>Практичне заняття № 17. Питання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасна світова цивілізація, її характерні особливості і протиріччя. Проблема формаційного (К. Маркс) та цивілізаційного (А. Тойнбі) підходів до розвитку сучасного людства. Інформаційне суспільство. 2. Глобальність як сутнісна ознака сучасної цивілізації. Сутність, походження та основні типи глобальних проблем, їх взаємозв'язок. 3. Майбутнє як філософська проблема. Поняття футурології. <p>Основні футурологічні концепції людства.</p>	2
ВСЬОГО:		180 / 6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

основні:

1. Ібн Сіна. Середньовіччя і Відродження. Книга спасіння. Логіка. Фізика. Метафізика. Темпора, 2020. 592 с.
2. Історія релігій в Україні: актуальні питання / під ред. Л. Филипович. Львів: Логос, 2019. 252 с.
3. Іщенко Ю.А. Філософські основи наукових досліджень. Київ: Інтерсервіс, 2019. 240 с.
4. Колодний А.М. Релігія в історії і духовності українців. Київ: УАР, 2019. 264 с.
5. Лорка Ф.Г. Чотири короткі п'єси / пер. та вступ Д. Дроздовський. К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2017. 64 с.
6. Лютий, Тарас Пригоди філософських ідей Західного світу (від давнини до сучасності). К.: Темпора, 2019. 384 с.
7. Марк Валерій Марціал. Епіграми. / пер. з латини. Львів: Апріорі, 2020. 152 с.
8. Марк Тулій Цицерон. Про закони. Про державу. Про природу богів / пер. з латини Володимира Литвинова. Львів: Апріорі, 2020. 392 с.
9. Марсель Енаф. Ціна істини: дар, гроші, філософія / пер. з фр. Олексія Панича К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019. 512 с.
10. Маскевич О. Л. Філософія: опорний конспект лекцій. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 68 с.
11. Маскевич О. Л. Філософія: опорний конспект лекцій. Електронні дані. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. URL: http://10.0.2.150/docs/2020/16_2020/Filosofia OKL.pdf.
12. Науковий щорічник «Історія релігій в Україні» / упоряд. та науковий редактор Сергій Шумило. Львів: Логос, 2019. Вип. 29. 372 с.
13. Ніцше Ф. Німецька класична філософія. Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди / пер. Тарас Лютий. К.: Темпора, 2018. 800 с.
14. Основи філософії / [Л.О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич]; за ред. М. Ф. Шмиголя. Електронні дані. Київ: Центр учбової літератури, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Osnovy_filosofii_Shmygol.pdf.
15. Платон. Держава. / пер. з давньогр. Дз. Коваль. Київ: «Орієнтир», 2017. 336 с.
16. Пліній Молодший. Вибрані листи / пер. Андрія Содомори. Львів: Апріорі, 2018. 184 с.
17. Релігієзнавство: навчальний посібник / наук. ред. Д.В. Брильов. Вид-во: Дух і Літера, 2020. 328 с.
18. Рене Генон. Криза сучасного світу. Вид-во: Пломінь, 2020. 212 с.

19. Русо Ж.-Ж. Вибрані трактати. / пер. з фр., вступ. стаття, комент. і прим. О. Йсипенка, О.Хоми; відповід. ред. О.Хома; худож.-оформлювач О. Гугалова-Мешкова. Харків: Фоліо, 2018. 603 с.
20. Савельєва М.Ю. Соціокультурні передумови трансформації методології науки: монографія. К.: Четверта хвиля, 2020, 220 с.
21. Сенека Луцій. Анней Діалоги / пер. з лат. Андрій Садомора. Львів: Априорі, 2016. 320 с.
22. Сергій Пролеєв. Апологія вад (Апологія пороков). Вид-во: Дух і Літера, 2019. 384 с.
23. Сергій Пролеєв. Соціальна і політична філософія. Влада і суспільство: постмодерна перспектива. Вид-во: Дух і Літера, 2021. 360 с.
24. Соціальна відповідальність як основна цінність інституалізації сучасного суспільства / відп. ред. Анатолій Єрмоленко. К. 2016. 304 с.
25. Тарас Лютий. Пригоди філософських ідей Західного світу. Вид-во: Темпора, 2019. 384 с.
26. Толерантність на кордонах Європи: вимір для України / упоряд. І. Вегеш, М. Колодій. Вид-во: Ужгородський національний університет, 2019. 145 с.
27. Туманов П. Под грифом секретности. Самые опасные учения, секты и культы. Х.: Виват, 2019. 224 с.
28. Філіп Меланхтон. Фенікс Реформації. Вид-во: Дух і Літера, 2020. 328 с.
29. Філософія : практикум / [С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Шубелка, Ю. С. Юшкевич]. Електронні дані. Київ : Центр учбової літератури, 2017. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Praktykum_z_filosofii.pdf.
30. Філософія : опорний конспект лекцій / авт. Л. П. Морозова. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. 70 с.
31. Філософія : опорний конспект лекцій / авт. Л. П. Морозова. Електронні дані. Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. URL: http://10.0.2.150/docs/45_2015/Filosofiya_okl.pdf.
32. Філософія: підручник: для студентів вищ.навч.закл. За ред. Л.В. Губерського [та ін.]. Вид. 2-ге, перероб. і доп.. Харків: Фоліо. 2018. 620 с.
33. Філософія: підручник. (ВНЗ I-III р.а.). О.Л. Воронюк 3-є вид., переробл. та допов. К. : ВСВ «Медицина». 2018. 216 с.
34. Філософія: підручник. О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право. 2018. 432 с.
35. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж : вступ до філософської антропології як метаантропології : навч. посіб. зі словником / під ред. Н. Хамітова. 4-те вид., переробл. та доп. Електронні дані. Київ : КНТ, 2016. URL: http://10.0.2.150/docs/CUL/Istoriya_filosofii_Hamitov.pdf.

36.Шепетяк Олег Михайлович. Історія релігій. Том другий. Жовква: Місіонер , 2019. 608 с.

додаткові:

1. Аврелій Марк. Наодинці з собою / пер. з грецької Ростислав Паранько. Львів: Априорі, 2018. 184 с.
2. Антропология релігії: порівняльні студії від Прикарпаття до Кавказу / упор. Кетрін Ваннер, Юлія Буйських. Вид-во: Дух і Літера, 2019. 440 с.
3. Валле Віра. Жага свободи. Київ: Видавець Олег Філюк, 2017. 312 с.
4. Гесіод. Походження богів. Роботи і дні. Щит Геракла / пер. Андрій Садомора. Львів: Априорі, 2018. 136 с.
5. Грецька епіграма в перекладах Андрія Содомори / упоряд. Маркіян Домобровський. Львів: Априорі, 2017. 240 с.
6. Домінік Веннер. Самурай Заходу. Бrevіарій непокірних. Вид-во: Пломінь, 2019. 248 с.
7. Евола Юліус. Історія філософії. Новий час (XX – XXI ст.) / пер. з російської Альони Мельник. Київ-Мена: Домінант, 2016. 140 с.
8. Жорж Дюмезіль .Мітра-Варуна: нарис про дві індоєвропейські репрезентації суверенітету. Вид-во: Пломінь, 2019. 248 с.
9. Романовський О., Пономарьов О., Ніколає І. Два аспекти філософії лідерства. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2020. № 1. С. 58–67.
- 10.Сенека Л.А. Моральні листи до Луцілія / пер. Андрія Садомори. Львів: Априорі, 2017. 552 с.
- 11.Томас Джефферсон. Світло і свобода. Роздуми про прагнення до щастя. Вид-во: Літера Нова, 2019.177 с.
- 12.Халіков Руслан. Традиція і традиціоналізм. Вид-во: Альманах, 2020. 336 с.
- 13.Хамітов Н., Крилова С. Філософська публіцистика як мужність відкритості іншому: актуальність для академічної освіти і науки. *Вища освіта України*. 2019. № 1. С. 12–21.
- 14.Шелковая Н. Роздуми філософа про парадокси у сучасній вищій освіті в Україні. *Вища школа*. 2020. № 2. С. 73–83.
- 15.Юрґен Тринкс. Філософія Марія Фюрст / пер. з нім. Вахтанґа Кебуладзе. К.: ДУХ І ЛІТЕРА , Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського. 2018. 544 с.

інтернет-ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
2. <https://www.library.vn.ua> – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Отамановського.